Αἱ πιέσεις τῶν λατινοφρόνων ἢ ἑνωτικῶν κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐν ἔτει 1275—1282 [1]).

58—Τοῦ μὲν οὖν πονηροῦ, τοῦ τὰ μεγάλα διασκευῆς φρυαττομένου καὶ μάχην καθ' ἡμῶν ἄσπονδον ἀραμένου, τοῦ τὴν θάλασσαν καταπιεῖν ἐγκαυχωμένου καὶ τὴν οἰκουμένην ὡς νοσσιὰν καταλελειμμένην αἴρειν ἀπειλοῦντος καὶ μηδὲν ἄλλο ἔργον ἔχοντος αἰεὶ ἢ καθ' ἡμῶν τεκταίνειν καὶ τὸν ἴδιον ἐξυμνεῖν ἰὸν καὶ τηνικαῦτα ἐνσκήψαντος τῇ τοῦ κρατοῦντος ψυχῇ καὶ τῆς εὐσεβείας ἐπιστῆναι πεποιηκότος, μέγας χειμὼν τὰ Ρωμαίων καταλαμβάνει. Πρὸς γὰρ τὸ τυραννικώτατον ἀπεῖδεν ὁ βασιλεὺς ἢ μὴν πάντας συνθέσθαι τῷ αὐτοῦ δόγματι. Ὥσπερ χρεὼν εἰς πάντα ὑπείκειν αὐτῷ, ὅσα περ καὶ λέγειν καὶ πράττειν ᾑρημένῳ ἂν εἴη, εἰδ' οὖν, τιμωρίας, ἀνάγκη ἐνέχεσθαι τοὺς ἀντιβαίνειν αὐτῷ πειρωμένους. Οὐ γὰρ Θεὸν ἠβουλήθη μιμεῖσθαι, οὗ πάντες ἡμεῖς πλάσματα, ὃς αὐτεξουσίους πλάσας ἡμᾶς καὶ τὸ φαῦλον ἀπὸ τοῦ κρείττονος παραδείξας σὺν λαμπρῷ καὶ περιφανεῖ τῷ κηρύγματι, τῷ οἰκείῳ τῆς ψυχῆς ὁρμήματι εἴασε φέρεσθαι. Διὰ ταῦτα τοίνυν καὶ δεσμὰ καὶ ἀρθρέμβολα καὶ στρεβλώσεις καὶ ἀφειδεῖς τιμωρίαι κατὰ τῶν τὸν ἀληθῆ λόγον πρεσβευόντων.

59—Διὰ ταῦτα ποικίλως ἐνήλλαττεν ἑαυτόν, ποῖ μὲν πειθοῖ καὶ θωπείαις χρώμενος ἦν, ποῖ δὲ χρηστοτέρων ἐπαγγελίαις, ποῖ δὲ καὶ φόβῳ τῶν δεινῶν ἐκφοβῶν τοὺς ἀγενεστέρους. Διὰ τοῦτο καὶ λεόντειον ἐδόκει βρυχᾶσθαι ὁπότε τῷ θυμῷ ὑπερέζεε καὶ τῆς καθέδρας ἐξανίστατο. Ἐπειδὴ γὰρ τῷ πονηρῷ συνεδέθη καὶ ταῖς ἐκείνου πάγαις ἀφύκτως ἑάλω, ὡς καὶ δοκεῖν αὐτόχρημα τὸν λαλήσαντα εἰς τὸ ὕψος ἀδικίαν εἶναι, μᾶλλον δὲ κατὰ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς. Οὕτω γοῦν ἐκείνῳ φιλιωθεὶς ὁ κρατῶν καὶ ἐν ἀλλήλοις, ὡς εἰπεῖν, κεῖσθαι καὶ ἄμφω καὶ παρ' ἀλλήλοις, πῶς οὐκ ἔμελλε καὶ καθ' ἡμῶν ἐκστῆναι καὶ ἔργον ἐπὶ μόνον αὐτῷ θεῖναι λαὸν περιούσιον παρασπᾶν ἀπὸ Θεοῦ Παντοκράτορος καὶ τῷ φιλουμένῳ καὶ ἀντιφιλοῦντι κακῶς οἰόμενος φίλιον δῶρον προσάγειν μὴ συνιεὶς τὸ «οὐαὶ οἱ ποδίζοντες ἀνατροπὴν θολερὰν τὸν πλησίον»;

60—Ἐπὶ δὲ σκηπτοῦ δίκην τὰ προστυχόντα πυρπολήσας καὶ θηρὸς ἀγρίου δίκην τὰ παντ' ἐκδηλώσας διαπορθμεύει τὸ δύσφημον καὶ κατὰ τῶν ἐν τῷ Ἄθῳ εὑρισκομένων εὐλαβῶν μοναχῶν, κἀκείνων κρατήσειν κακῶς οἰηθεὶς καὶ τὴν θανατηρὰν αὐτοῖς κεράσειν παντὸς δηλητηρίου πικροτέραν τῆς αἱρέσεως πόσιν καὶ ἢ πειθοῖ ἢ βίᾳ τούτους ἑαυτῷ προσά-

---

1) Αἱ πιέσεις αὗται ὡς γνωστὸν ἔλαβον χώραν κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἔτη ἐκ μέρους τοῦ Αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Παλαιολόγου καὶ τοῦ Πατριάρχου Ἰωάννου Βέκκου, οἵτινες ἀξιώσει τῶν Παπῶν Γρηγορίου Ι΄. καὶ Νικολάου Γ΄. ἤθελον νὰ ἐπιβάλωσι τὴν κατὰ τὸ 1274 γενομένην ἐν Λυὼν ἕνωσιν, ἣν ἀπελάκτισεν ὁ λαός· καὶ ὁ ἐξωσθεὶς Πατριάρχης Ἰωσὴφ μετὰ τοῦ κλήρου καὶ τῶν μοναχῶν.

ξασθαι καὶ τῇ λατινικῇ προσθήκῃ πείσειν συνθέσθαι. Τῶν δὲ μὴ καταδεξαμένων τὴν τοιαύτην μανίαν καὶ φρενοβλάβειαν κἂν ἔνηχον τοῖς ὠσὶ θέσθαι ἀλλὰ πάντων ἐκεῖθεν διὰ ταῦτα φυγόντων καὶ ἄλλων ἀλλαχοῦ σκεδασθέντων [1]), ἀναχωρεῖ καὶ πάλιν ὁ μέγας πρὸς τὸ Γαλήσιον σκέπτεται μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ ἐναρέτων, ὅπερ ποιητέον, ὁπλίζεται κατὰ τῆς ἀσεβείας, παρατάττεται, ἐν προβόλου μοίρᾳ τοῖς ἄλλοις αὐτὸς καθίσταται ῥήγνυσι τὴν φάλαγγα τῶν ἐναντίων ὁμόσε χωρήσας, ἐλευθεροῖ τὸ ὑπήκοον, ἁρπάζει τοῦ κινδύνου, ῥύεται τῆς ἐπιβολῆς, περιγίγνεται τοῦ τυραννοῦντος, κρατεῖ ξίφοις καὶ θυμοῦ τυραννικοῦ.

61—(ἐκ Γαλησίου ὁ ἅγιος εἰς Γάνον). Ἐπειδὴ ἦν πάντα σὺν λόγῳ πραττόμενα δοὺς ἐνταῦθα τόπον τῇ ὀργῇ, τῇ Γραφῇ πειθόμενος, μεταχω-

---

1) Αἱ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει πιέσεις ὑπὸ τοῦ λατινόφρονος Μιχαὴλ Παλαιολόγου ἔλαβον χώραν πάντως μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1275—78. Εἶναι δὲ αὗται ἱστορικὸν γεγονὸς βεβαιούμενον α) ὑπὸ τοῦ συγχρόνου ἱστορικοῦ Παχυμέρου λέγοντος «ὅσα βάσανα καὶ τιμωρίας καὶ ὅσους πονηροὺς θανάτους ἐποίησαν οἱ Λατινόφρονες τοῖς εἰς τὸ Ἅγιον ὄρος τοῦ Ἄθωνος πατράσιν οὐδεὶς εἰδωλολάτρης διώκτης ταῦτα ἐποίησεν». (Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. Τόμ. Β΄. σελ. 345). β) ὑπὸ τοῦ Ἰωσὴφ Καλοθέτου διὰ τῆς παρούσης περικοπῆς (Κεφ. 60). γ) ὑπὸ τοῦ Ἀγαπίου Λάνδου ἐν βιογραφίᾳ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου (Νέος Παράδεισος). δ) ὑπὸ τοῦ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων (περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχευσάντων σελ. 852) ε) ὑπὸ τοῦ Νικοδήμου Ἁγιορείτου (βίος ἁγίου Παύλου Ξηροπ. ἐν Νέῳ Ἐκλογίῳ καὶ Συναξαριστῇ του). ϛ) ὑπὸ διαφόρων συναξαρίων τῶν ἐν ταῖς Μοναῖς τοῦ ἁγίου Ὄρους, ὧν ἓν ἀναφέρει Σωφρόνιος ὁ Καλλιγᾶς (Ἀθωνιὰς σελ. 106—110. Πρβ. καὶ Ἐγκυκλ. Λεξικ. Ἐλευθερουδάκη ἐν λέξει Ἄθως σελ. 422) ζ) ὑπὸ διηγήσεως, δημοσιευθείσης ἔκ τινος χειρογρ. κώδικος ὑπὸ τοῦ Ἀνδρ. Δημητρακοπούλου (ἱστορία τοῦ σχίσματος) η) ὑπὸ ἑτέρας διηγήσεως, δημοσιευθείσης ὑπὸ τοῦ Μανουὴλ Γεδεὼν (Ἄθως σελ. 139—146. Πρβ. καὶ Πατρ. Πίνακες σελ. 395) θ) ὑπὸ δύο σωζομένων κενοταφίων, ἑνὸς ἐν τῷ ναῷ τοῦ Πρωτάτου καὶ ἕτερον ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ζωγράφου, ἐν οἷς ἀνάπτει καὶ κανδήλα εἰς μνήμην τῶν τότε θανατωθέντων 26 πατέρων τῆς Μονῆς καὶ ὀλιγωτέρων τοῦ Πρωτάτου. (Πρβ. καὶ Κοσμᾶ Βλάχου «Ἡ χερσόνησος τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἄθω ἐν Βόλῳ 1903 σελ. 54). Οἱ ἁγιορεῖται ἀπέστειλαν καὶ ἐλεγκτικὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Μιχαήλ, σωζομένην ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος ἐν ἀντιγράφῳ (Κῶδιξ, μικρὸς Τράγος) καὶ δημοσιευθεῖσαν ἑλληνορρωσιστὶ ἐν Μόσχᾳ τῷ 1894 ὑπὸ τοῦ Καρλότσκης Ἐπισκόπου Ἀρσενίου ἐκ χειρογρ. τοῦ Ιϛ΄ αἰῶνος τῆς ἐν Μόσχᾳ Βιβλιοθήκης, εἶτα δὲ ὑπὸ Σπυρίδωνος Καμπανάου Λαυριώτου («Γρηγ. Παλαμᾶς» 1925 τεῦχ. 112) ἀναδημοσιευθεῖσαν ὡς ἀνέκδοτον καὶ ἐκ τοῦ κώδ. Μ. 105 τῆς Λαύρας ληφθεῖσαν. Αὕτη ἐπήνεγκε τὴν ῥῆξιν τῆς μεταξὺ τῶν Ἁγιορειτῶν καὶ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ ὑπαρχούσης φιλίας, περὶ ἧς ποιεῖται λόγον ὁ Ἰω. Συκοτρῆς («περὶ τὸ σχίσμα τῶν Ἀρσενιατῶν» ἐν Ἀθήναις 1929 σελ. 327 καὶ ἀλλαχοῦ). Δὲν ἔχει ἄρα δίκαιον οὗτος θεωρῶν ὡς μυθοπλαστίαν ὅσα ἀναφέρει ἡ περὶ πιέσεων τοῦ Μιχαὴλ εἰς τοὺς ἁγιορείτας διήγησις τοῦ Α. Δημητρακοπούλου, διότι τοὺς εἶχε φίλους του (ἔνθ᾿ ἀνωτέρω σελ. 327).

ρεῖ πρὸς τὸ Γάνος[1]), ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μέσον τοῦ πλήθους τῶν πολεμίων ἐμβαλὼν ἑαυτόν, οἷά τις στρατηγὸς γενναῖος καὶ ἀκαταγώνιστος ἀντιστρατήγει τοῖς πονηροῖς μετὰ Δαυῒδ τοῦ θείου ψάλλων καὶ αὐτὸς «ἐὰν παρατάξηται ἐπ' ἐμὲ παρεμβολὴ οὐ φοβηθήσεται ἡ καρδία μου» (Ψαλμ. 26,5).

Ἐπί τινα δὲ ὑπώρειαν τοῦ ὄρους, οὐκ ἀσύμφωνον οὖσαν τῷ σκοπῷ τοῦ μεγάλου, τὴν πενθικὴν καλύβην πηξάμενος, ἐν ἀπερικτυπήτῳ νοῦ σχολῇ Θεῷ ὁλικῶς προσανέχων ἦν καὶ τὸ ψαλμικὸν ἐπικαίρως προσᾴδων «ἰδοὺ ἐμάκρυνα φυγαδεύων καὶ ηὐλίσθην ἐν τῇ ἐρήμῳ» διὰ ταῦτα καὶ «προσεδεχόμην τὸν Θεόν, τὸν σώζοντά με ἀπὸ ὀλιγοψυχίας καὶ ἀπὸ καταιγίδα» (Ψαλμ. 54, 7, 8) τῆς νῦν ἐπανατεινομένης τῷ λαῷ Κυρίου.

Καὶ οὕτως ἀεὶ ἐκλιπαρῶν οὐκ ἐπαύσατο Θεὸν προσκαλούμενος κατὰ τῆς ἀσεβείας, ὅπως ἄνωθεν εὐμενῶς ἐποπτεύσας στήσῃ τοῦ κλύδωνος τὴν φορὰν καὶ τὰ τῆς καταιγίδος εἰς αἰθρίαν μεταποιήσῃ καὶ τὰ τῶν Ἰταλῶν παλινδρομήσαντα κατὰ τῆς σφῶν κεφαλῆς αὐτῶν χωρήσῃ καὶ πάλιν αὖ ἐν πλατείαις μεθ' ὑψηλοῦ κηρύγματος τὸ εὐγενὲς τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ θεῖον παρρησιάσαιτο, τὸ εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Πνεῦμα ἅγιον, ἀπαρεγχείρητον καὶ ἀπαραποίητον, ὡς ὁ τοῦ Θεοῦ μονογενὴς παῖς, ὁ καθ' ἡμᾶς ὑπὲρ ἡμῶν τὸ ἡμέτερον ἀμφιασάμενος ἐνεπίστευσε τὸ ἀπ' ἀρχῆς τοῖς ἑαυτοῦ μύσταις καὶ ὑπηρέταις, αὐτοὶ δὲ τοῖς ἑξῆς πιστεύσασι παρακατέθεντο. Οὕτω μὲν αὖ αὐτὸς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἀγωνιζόμενος αὐτοῖς τε τοῖς ἔργοις καὶ λόγοις γενναίοις τοὺς ἄλλους ἐθάρρυνε, ὥσπερ μαχαίρας στομῶν καὶ τέμνειν παρασκευάζων τὴν τῶν πολεμίων παράταξιν εἰς χεῖρας ἰοῦσαν ἢ καὶ πόρρωθεν βάλλων καὶ οὐκ ἐῶν ὑπὸ τῶν ἐπαλλήλων κυμάτων αὐτοὺς ἐπικλυσθῆναι.

62 — Ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἦν ἐπὶ πολὺ τῷ μοδίῳ τὸν λύχνον κρύπτεσθαι, κἂν ἔργον αὐτὸ τοῦτο μεμελετημένον ἦν τῷ μεγάλῳ παρωθεῖσθαι τὰς τῶν πολλῶν ὁμιλίας, ὡς Θεοῦ διακοπτούσας ὁμιλίαν, συρρέουσι πρὸς αὐτὸν ἀνθρώπων δή τινων πλήθη συνεχῆ, ὡς ἐν ἔαρος ὥρᾳ σμήνη μελισσῶν, ἁπλοϊκά τε καὶ ἀγροίκως ἐντεθραμμένα, ἐκκαλούμενοι τὴν τοῦ μεγάλου γλῶτταν πρὸς διδαχήν. Ὁ δὲ οὐκ ἀθεεὶ κρίνας τοῦτο εἶναι, τὸ κατὰ Χριστὸν μέγα μυστήριον ἐνθυμηθείς, εἰ ἄρα δι' οὐδὲν ἕτερον ταφὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀνάστασις εἰμὴ διὰ τὸ σῶσαι τὸν ἄνθρωπον, τηνικαῦτα πεπεδη-

---

1) Τὸ ὄρος Γάνος κεῖται παρὰ τὴν ὁμώνυμον πόλιν τῆς ἐν τῇ Προποντίδι θρᾳκικῆς παραλίας, ἔχον ὕψος 2975 ποδῶν. Ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου ὑπῆρχον ἀπὸ τοῦ ΙΑ΄. αἰῶνος Μοναί, συγκροτοῦσαι Πρωτᾶτον (Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. εἰς λέξιν Γάνος, Γανόχωρα).

μένην οὖσαν ἔρωτι ἡσυχίας τὴν πολλῷ βελτίω χρυσοῦ ὑετίζουσαν γλῶτταν ἢ τῶν νειλώων ρείθρων, ἐπαφίησι τῷ ρεύματι τῆς διδασκαλίας, ἥτις πάντας ἔθελγε καὶ ᾕρει τοὺς ἀκούοντας πλέον ἢ τὰ σειρήνων, ὡς ὁ μῦθος τοὺς παραπλέοντας.

63—Καὶ πρῶτα μὲν τὸ κατὰ Χριστὸν ἐκδιδάσκει μυστήριον, τρανώτερόν τε καὶ καθαρώτερον, εἶτα καὶ τὴν τῶν 'Ιταλῶν παραιτεῖσθαι παρήνει ξηναυλίαν τε καὶ ἐπιμιξίαν, ὡς Θεοῦ πόρρω βάλλουσαν, μὴ φοβεῖσθε, λέγων, ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι καὶ πάντα δὲ καθ' ἑξῆς τὰ σωτήρια παραγγέλματα τούτοις παρατιθέμενος, ὅσα τε ἱεραί βίβλοι φέρουσι καὶ ὅσα ἐκεῖνος εἶχεν ἐκ τῆς τοῦ Πνεύματος χάριτος, πάσῃ δυνάμει παρήγγελλε παραφυλάττειν. Ἔνθεν τοι καὶ ἀπὸ τοῦδε συχνοὶ προσεδρεύοντες αὐτῷ μαθητιῶντες, πάντα δὲ τἆλλα, ὡς περιττὰ χαίρειν ἀφέντες, ὑπ' αὐτῷ μόνῳ καθηγημόνι καὶ διδασκάλῳ ζῆν καὶ τῆς ἀρετῆς πρωταλείπτῃ ἠξίουν καὶ τῆς ἐκείνου θείας γλώττης καὶ διανοίας ἐξέχεσθαι καὶ πάνθ' ὅσα ἂν αὐτοῖς εἴποι ταῦτ' εἶχον εὖ ποιοῦντες ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθον τίμιον πολύν.

64—Οὕτω μὲν οὖν πολλοὶ πρὸς αὐτὸν διακαρτερήσαντες, ἑλόμενοι τὴν κατὰ Θεὸν στενὴν ὁδὸν καὶ ἀνάντη, τὰ ἀσκητικὰ ἐγυμνάζοντο, παρ' αὐτοῦ παιδευόμενοι τὴν τῆς ἀρετῆς ἐντόνως πλέκειν σειραν[1]). 'Εν οὐδενὶ γὰρ ὁ Κύριος παρήγγειλεν ἐκφορεῖσθαι τὰ πάθη τῆς καρδίας ἢ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ δι' ὧν καὶ τοὺς ἀποστόλους ἐδίδαξε τὸν ἀνταγωνιστὴν καὶ πολέμιον καταγωνίζεσθαι. Πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα τουτοις ὑπετίθετο σοφα δῆτα παραγγέλματα, ὅσα τῶν μὲν παρόντων κατολιγωρεῖν πείθει, τῶν δὲ μελλόντων σπουδαίως ἀντιποιεῖσθαι, ἃ πολλοῦ μὲν ἄξια διελθεῖν, ὁ δὲ καιρὸς οὐ χωρεῖ. Διὸ καὶ ταῦτα μὲν παρείσθω, ἐφ' ἕτερα δέ, τούτοις ἀκόλουθα, μεταγάγωμεν τὸν λόγον.

'Η α'. ἐν Γάνῳ ὁμολογία τοῦ ἁγίου.

65—'Επεὶ δὲ ὁ προκεχειρισμένος τοῦ ὄρους Γάνους παρὰ τοῦ Βέκκου ἐκείνου ἀρχιερέως τῆς ἐκείνου καὶ τῶν 'Ιταλῶν συναυλίας ἐτύγχανεν ὤν[2]), παράδοξα ἀναμαθών, ὥς τινές εἰσιν ἐν τοῖς αὐτοῦ τόποις μὴ τοῖς

1) 'Ο 'Αγάπιος Λάνδος (ἔνθ' ἀνωτέρω) ἀναφέρει μεταξὺ τῶν μαθητῶν του Θεοφάνην τηνι καὶ τὸν κλεινὸν Θεοδώρητον (;), ἀλλὰ καὶ γυναῖκες πολλαὶ ἦσαν θαυμασταὶ τοῦ ἁγίου, δι' ἃς καὶ Μονὴν ἵδρυσεν αὐτὸς ὁ ἴδιος κυβερνῶν αὐτήν.

2) Τὸ ὅτι ὁ Πατριάρχης Βέκκος λατινοφρόνως ἐνεργῶν κατὰ τὸ θέλημα τοῦ αὐτοκρ Μιχαὴλ ἀντικατέστησε δι' ὁμοφρόνων του πολλοὺς τῶν ἐπισκόπων, τοῦτο ἐπιμαρτυρεῖται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, καθ' ὃ ὁ Πατριάρχης 'Ιωσὴφ ἐπανελθὼν εἰς τὸν θρόνον (1283) ἀπέδωκε τὰς Μητροπόλεις, 'Επισκοπὰς καὶ 'Εκκλησίας εἰς τοὺς

αὐτοῦ συμφωνοῦντες λόγοις, τὸν μέγαν καὶ τοὺς μαθητὰς εἶναι οἰηθείς, καὶ γὰρ ἦν οὕτως ἀληθῶς τὸ πρᾶγμα ἔχον, τοῦτον μετακαλεῖται καὶ τοὺς περὶ αὐτόν. Καὶ πρῶτον μὲν πειθοῖ καὶ θωπείαις πειρᾶται πείθειν καὶ παρασπᾶν τούτους τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ ὀρθοῦ τῶν χριστιανῶν δόγματος. Ὡς δὲ στερροτέροις καὶ γενναίοις προβόλοις προσβαλὼν ἀπεκρούσθη καὶ τῶν ἐλπίδων παντελῶς ἀπεσφάλη, ἀπογυμνοῖ τηνικαῦτα τὸ δρᾶμα καὶ πεῖραν ἐνῆγεν ἀπειλῆς, δεδιττόμενος τὸν λέοντα μορμολυκείων ψόφους ἐπισείων αὐτῷ. Εἶτα καὶ ἀξιῶν κἂν τῶν ἐπιτραπεζίων συμμεθέξειν αὐτοῖς εὐχῶν καὶ κοινῶν ἁλῶν μετασχεῖν. Ὡς δὲ καὶ πρὸς τοῦτο ἀνένδοτον εὑρίσκων ἦν αὐτὸν καὶ τὸν ἀποστολικὸν εἰς μέσον προτείνοντα κανόνα «εἴ τις ἀκοικωνήτῳ, λέγοντα, κἂν ἐν οἴκῳ συνεύξεται ἀκοινώνητος ἔσται»[1]) οὐκ ἐπὶ πλέον ἀντέχει δυνάμενος ὁ παραπλὴξ ἐκεῖνος ἀρχιερεὺς τῇ τοῦ μεγάλου ἀκαταπλήκτῳ παρρησίᾳ, ὅλος τοῦ θυμοῦ γεγονὼς τῆς καθέδρας ἐξανίσταται καὶ τὸν μέγαν τῆς σεβασμίας ὑπήνης λαβόμενος εἰς γῆν καταβάλοι ὅλαις χερσίν, ὅλῃ δυνάμει παίων καὶ ἐπ' ἐδάφους ἕλκων καὶ διαπράσσων καὶ κατὰ κόρρης πατάσσων ὑβριστικῶς καὶ λὰξ ἐναλλόμενος κατὰ τῶν σπλάγχνων καὶ ἐπὶ νώτου ξαίνων. Οὐκ ἐδεδίει δὲ μήπως σκηπτὸς ἄνωθεν κατενεχθεὶς καταπρήσῃ τὸν ἀλάστορα.

Ἡ β΄. ὁμολογία τοῦ ἁγίου ἐν Κων/πόλει.

66—Ταῦτα πρὸς τοῦ μισθωτοῦ καὶ τοῦ οὐ ποιμένος ὁ καὶ πρὸ ποιμαντικῆς ἀληθὴς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ προβάτων ποιμὴν γνωριζόμενος ἐπεπόνθει, ἃ καὶ τῷ βασιλεῖ γνωρίζει τὰ κατὰ τὸν ἅγιον, παρόμοια ποιῶν καὶ λέγων τοῖς κατὰ Χριστοῦ φρυαττομένοις Ἰουδαίοις, οἳ διαβολαῖς κατὰ τοῦ Σωτῆρος ἐκέχρηντο Ποντίῳ παριστάμενοι Πιλάτῳ «οὗτος ἐστι, λέγων, ὁ ἀναστατῶν τὸν δῆμον, βασιλεῦ, καὶ τοῦ Σοῦ Κράτους κατεξανιστάμενος». Ὁ δὲ κρατῶν περὶ ἄλλα τηνικαῦτα προσασχολούμενος κελεύει τὸν ἅγιον εἱρκτῇ παραπεμφθῆναι ἀσφαλεστάτῃ. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ βήματος προτεθέντος ἐξάγεται τῆς εἱρκτῆς καὶ τῷ βασιλικῷ παραστὰς βήματι ἀνακρίνεται. Εἶτα λέγει καὶ ἀντακούει ὁ βασιλεύς, ἃ τὸν μέν, αἰσχύνην ὀφλισκάνειν ἐποίει εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐξαμνύμενον πίστιν καὶ τοὺς ἄλλους πρὸς τοῦτο βιαζόμενον, τῷ δὲ μεγάλῳ οἵαν τιμὴν καὶ δόξαν παρά τε Θεοῦ λέγοντος «τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω» καὶ ἀνθρώπων ἐπιεικῶν καὶ τῷ Θεῷ προσεχόντων περιεποίει.

67—Ὡς δ' ἡττημένος ὤφθη τοῖς τοῦ σοφοῦ ὁ κρατῶν ἀκαταπλή-

ἀρχιερεῖς καὶ κληρικούς, ἀφ' ὧν ὁ Βέκκος καὶ ὁ Μιχαὴλ εἶχον ἀφαιρέσῃ αὐτάς. (Πατρ. Πίν. Μανουὴλ Γεδεὼν σελ. 398). Ὁ Ἀγάπιος Λάνδος μεταξὺ ἄλλων ἀποσιωπᾷ καὶ τὰ ἐν κεφ. 65—78 τοῦ Καλοθέτου.

1) Καν. Ἀποστολ. 10ος.

κτοις λόγοις καὶ στερρότερον βροντῆς προβάλλουσι τῇ τούτου ἀκοῇ καὶ παρὰ ταῦτα οὐχ οἷος τε ὢν φέρειν τὸ τῆς καρδίας φλεγμαῖνον καὶ διοιδαῖνον, ἐντεῦθεν ῥῆξις ἱματίων ἄσεμνος, τοῦ βασιλέως κελεύσαντος καὶ μέλη ῥάβδοις ξαινόμενα καὶ ὑπηρέται θυμῷ τυράννου ὑπηρετούμενοι καὶ πληγαὶ καὶ μάστιγες βαρεῖαι. Ὡς δ' ἀπειρήκεσαν αἱ τῶν δημίων χεῖρες, ἀφιᾶσι τὸν ἅγιον, παραγγείλαντες μηκέτι, ὡς τὸ πρότερον, λαλεῖν καὶ διδάσκειν, ἀλλ' ἐῴκεσαν ξυρεῖν τὸν λέοντα. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐπ' ἄλλοις σχολάσαντος, ὁ μέγας πρὸς ὥραν τοῦ βήματος καὶ τῶν μαστίγων ἀπαλλάττεται.

68—Αὖθις δέ, ὥσπερ εἰς ἑαυτὸν ἐπανελθὼν ὁ κρατῶν καὶ τοῦ ἁγίου ἐπιμνησθεὶς ἀναζητεῖ τοῦτον στεφάνων καὶ τιμῶν ἀξιώσεων οὐχ ἡττόνων, ὅτι μὴ καὶ πλειόνων τῶν πρόσθεν, ὅσῳ καὶ πλείω τὰ ἀλγεινὰ αὐτῷ προσετέθη καὶ πρὸς ταῦτα ἄνεσις μᾶλλον ἐκεῖνα ἐδόκει τούτοις παρατιθέμενα. Σὺν σπουδῇ μὲν οὖν ὅτι πλείστῃ τὸ ὑπήκοον πᾶν πρὸς ἔρευναν καθειστήκει τὸν ἅγιον ἐκζητοῦντες. Ὡς δ' ἐγώ τινος ἤκουσα τῶν τότε παρόντων καὶ συναθλούντων τῷ ἁγίῳ καὶ τὸν Θεὸν ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τοῦ θαύματος ἀνυμνοῦντος, ὅτι ἐν ὀφθαλμοῖς παρὼν ὁ ζητούμενος καὶ χερσὶν ἐφορώμενος καὶ αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ ἐρωτώμενος καὶ τὰς πεύσεις ἀνθυποφέρων οὐκ ἐγινώσκετο. Μόνοις δὲ γινωσκόμενος καὶ ὁρώμενος καθίστατο τοῖς τότε παροῦσι πιστοῖς καὶ συνάθλοις. Διὸ καὶ προθυμότερον πρὸς τὴν ἄθλησιν σφᾶς αὐτοὺς ἐξεδίδοσαν.

69.—Ὁ δὲ μέγας, ὡς νικητὴς τῆς βασιλίδος ὑπέξεισι, τῆς πρὸς τὸ ὄρος Γάνος ἐχόμενος καὶ μέντοι καὶ καταλαβών, τῶν προτέρων ἦν πάλιν ἐχόμενος, μᾶλλον δὲ καὶ πλειόνων, ὅσῳ καὶ πλείω ἐπέτρεπεν ὁ καιρὸς τῷ θαρρεῖν τὸ δέος ἀποβαλόντι ἐκ τῆς πρώην παρρησίας καὶ τῆς τῶν ἀλγεινῶν ἰδέας καὶ πείρας. Διὰ τοῦτο τοὺς ἀδελφοὺς ἐνοθέτει, παρῄνει, συνεβούλευε, παρεκάλει βίῳ ἀντέχεσθαι καθαροῦ καὶ τῶν ὀρθῶν δογμάτων καὶ τὴν τῶν Ἰταλῶν ὅλῃ ψυχῇ διωθεῖσθαι συναυλίαν, κἂν εἴ τι δέον παθεῖν ὑπὲρ τῆς εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα τιμῆς καὶ δόξης. Καὶ ὁ μὲν Πατὴρ τούτοις, ἦν.

70—(Θάνατος τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου). Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀγείρας στρατιὰν ὅτι πλείστην τε καὶ μεγάλην καὶ κατὰ τῶν ἑσπερίων ἐξορμήσας, τηνικαῦτα στασιασάντων καὶ τῶν Ρωμαϊκῶν σκήπτρων ἑαυτοὺς ἀπορρηξάντων, ἐξαποστείλας καὶ ἅπαξ καὶ δὶς στρατὸν καὶ νῶτα τοῖς ἐχθροῖς δόντα, τὴν τοιαύτην οὐχ οἷός τε φέρειν ἦτταν ἐν τῇ ὁδῷ καταλύει τὸν βίον, προσκαίρου ζωῆς ὁ δείλαιος αἰώνιον σκότος ἀνταλλαξάμενος, πονηρὸν κτίσμα περὶ τὸν κτίσαντα καὶ σώσαντα ἐν ὑστέροις γενόμενος [1]).

1) Ἐκ τῆς Ἱστορίας μανθάνωμεν, ὅτι ὁ Δεσπότης Νέων Πατρῶν (νῦν Ὑπάτη) Ἰωάννης καταδικάσας διὰ συνόδου τὸν Μιχαὴλ διὰ τὴν λατινοφροσύνην του ἐπα·

71—(Βασιλεία Ἀνδρονίκου Β΄. τοῦ Παλαιολόγου (1282—1328). Ὁ δὲ τούτου παῖς τὸ βασίλειον Κράτος ἀναδησάμενος ἐπάνεισιν εὐθαρσής, λαμπρῶς τὴν Τριάδα καὶ ὀρθοδόξως ἀνακηρύττων καὶ τὸ ὀρθὸν κρατύνων, ὅσῳ καὶ ἀναγορεύεται ὑπ' αὐτῆς καὶ κρατύνεται καὶ στεφάνῳ τῆς εὐσεβείας τὴν κεφαλὴν ταινιώσας ἢ τῷ βασιλικῷ στέμματι. Διόπερ, ὥς γέ μοι δοκῶ, καὶ χρονιώτερον αὐτῷ τὸ Κράτος καθειστήκει καὶ ἀμοιβή τις, ὡς ἄν τις εἴποι, ἐκ Θεοῦ δι' εὐσέβειαν ὀφειλομένη.

72—(Πατριαρχία τοῦ Ἰωσὴφ τὸ β΄.). Ἐντεῦθεν ἀνίενται τῶν δεσμῶν οἱ τῆς Τριάδος προσκυνηταὶ καὶ τοῦ τῆς εὐσεβείας πρόμαχοι ζήλου καὶ ἀνταγωνισταὶ ἀπερίτρεπτοι καὶ πάλιν αὖ ἐν πλατείαις τριόδων ὑπὸ τῶν αὐτῆς τροφίμων ἡ Τριὰς πεπαρρησιασμέναις γλώτταις κηρύττεται. Καὶ διαδέχεται τὴν προτέραν κατήφειαν, ὥσπερ μετὰ χειμῶνα ἔαρ καὶ μετὰ νόσον ὑγεία, φαιδρότης καὶ ἁγιασμὸς ψυχῶν τε καὶ σωμάτων, εἴπερ καὶ τὸ μεμνῆσθαι ὀρθοδόξως Θεοῦ, ἁγιασμὸς μάλα τοι λαμπρός. Καὶ ἀποτίθεται ἡ Ἐκκλησία τὴν δυσείμονα τῶν Ἰταλῶν ἀμφίασιν καὶ ἀπολαμβάνει τὸν ἑαυτῆς κόσμον νυμφικῶς στολισθεῖσα, μᾶλλον δὲ καὶ ἀνδρικῶς περιζωσθεῖσα τὴν πανοπλίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τέμνει τὴν πολεμίαν τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα, καὶ ὃν πρώην ἔγνωμεν ἀρχιερέα ἐξωσθέντα, μὴ συμφρονήσαντα τῷ βασιλεῖ συμμετασχεῖν τῆς Ἰταλικῆς κοινωνίας καὶ κατὰ Θεοῦ, ὡς ἐκεῖνος, νεανιεύσασθαι, ἐπανάγει. Ὁ δὲ συνάγει τὰ ἑαυτοῦ τέκνα ὡς ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς, καλῶν καὶ ἐξάγων ταῦτα ἀπό τε νομῶν ἀνύδρων ἀπιστίας καὶ πρὸς ἐνύδρους νομὰς εἰσάγων τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ εἰς τόπον χλόης ταῦτα ἐπαναπαύων. Ὀλίγον δὲ ἐπιβιοὺς χρόνον ὁ τῆς ἀληθείας οὗτος γενναῖος ἀγωνιστὴς καὶ προστάτης Ἰωσὴφ ἐκεῖνος, ὁ μέγας ἀληθῶς ὁμολογητής, ὅσον ἐπιβιῶναι μικρὸν τῇ νίκῃ καὶ μὴ συναπελθεῖν τοῖς ἄθλοις, προσαρμόσαι δὲ καὶ τὰ διεσπασμένα συναγαγεῖν τέκνα καὶ τῷ Χριστῷ προσαγαγεῖν, μεταλλάττει τὸν βίον εἰς χεῖρας Θεοῦ τὸ πνεῦμα παραθεὶς [1]).

νεστάτησε καὶ ἐξεστράτευσε κατ' αὐτοῦ τῷ 1282 μὲ στρατὸν ἀξιόμαχον καὶ εἰς Θράκην ἐλθὼν ἠπείλει τὴν πρωτεύουσαν. Ὁ Μιχαήλ, λόγῳ τῆς ἀκαταστασίας, εἰς ἣν εἶχε φέρῃ τὸ Κράτος ἡ λατινοφροσύνη του, ἐκάλεσεν εἰς βοήθειαν, φθίνοντος τοῦ 1282, τὸν μισθοφορικὸν στρατὸν τῶν Τοχάρων. Μεταβὰς δὲ εἰς Ραιδεστὸν ἵνα αἰφνιδιαστικῶς ἐπέλθῃ κατὰ τοῦ Ἰωαννου, ἠσθένησεν ἐκεῖ ἀπροόπτως καὶ ἀπέθανε τῇ 11 Δ)βρίου 1282 καταλιπὼν τὸν θρόνον τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἀνδρονίκῳ.

1) Ὁ Ἰωσὴφ ἐκ τοῦ Γαλησίου ὄρους προερχόμενος διεδέχθη τῷ 1267 εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον τὸν Γερμανόν. Ἀρνηθεὶς δὲ τῷ 1275 νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ἕνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐν Λυὼν (Λούγδουνα τότε) συνόδου, ἐξωθεῖται τοῦ θρόνου ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου, ὅστις ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτοῦ τὸν παλίμβουλον Ἰωάννην Βέκκον, πρὶν μὲν ἀνθενωτικόν, νῦν δὲ ὁμόφρονά

73 - (Πατριαρχεία Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου 1283—89). Μετὰ τοῦτον δ' ἀνίσταται ἕτερος καὶ τῶν τῆς 'Εκκλησίας οἰάκων ἐπιλαμβάνεται, βίῳ καθαρῷ καὶ λόγῳ σοφίας εἰς ἄκρον ἐληλακὼς καὶ τῶν δευτερείων τῆς τοῦ προτέρου ἀρετῆς οὐδ' ὁπωσοῦν ἀπολειπόμενος. Πολλὰ γὰρ καὶ οὗτος καὶ ἀγῶνας πολλοὺς ὑπὲρ ὁμονοίας καὶ εἰρήνης τῆς 'Εκκλησίας ὤφθη καταβαλλόμενος ὅπως τὰ διεστῶτα εἰς ἓν συνάψῃ καὶ προσδήσῃ Χριστῷ. 'Ην γὰρ τότε ὁρᾶν καὶ ἀκούειν ἄλλων ἄλλα λεγόντων. Τὸν μὲν Κηφᾶ, τὸν δὲ 'Απολλώ, τὸν δὲ Παύλου [1]) εἶναι καὶ τὸν Χριστὸν κατὰ μέλη καὶ μέρη διεσπασμένον. Διὰ τοῦτο καὶ πολυανθρωποτάτην σύνοδον ἀρχιερέων καὶ μοναζόντων καὶ παντὸς ἱερατικοῦ τάγματος ὁ βασιλεὺς συγκροτεῖ, ὁ τῇ εὐσεβείᾳ καὶ τῇ ὀρθοδοξίᾳ συζήσας καὶ ταύτην κρατύνας καὶ αὐξήσας ὅσον τῷ ἐπ' αὐτῷ, δι' ἧς συνόδου οὐκ ὀλίγον τοῦ νοσοῦντος ἰάσατο. Ποιμαίνοντα μέν τοι καὶ τοῦτον τὸν τοῦ Θεοῦ ἐκλεκτὸν ἀρχιερέα τὴν ἑαυτοῦ 'Εκκλησίαν σπουδαίως τε καὶ θερμῶς, ὁ φθόνος οὐκ ἀφῆκεν εὐδρομεῖν, ἀλλὰ πνεῦμά ποθεν ἐπελθὸν ἐναντίον καὶ τὸν καλὸν συνταράξαν κυβερνήτην παρέσυρεν, ὥστε καὶ τὸ πηδάλιον τῶν οἰκείων ἀποκρούσασθαι χειρῶν καὶ μὴν καὶ ἀποκρούσατο καὶ τὸν θρόνον παρῃτήσατο [2]). 'Ο δὲ λόγος ἐπανίτω πάλιν ὅθεν ἐξέβη.

74.—Παρῆν μὲν δὴ τῇ συνόδῳ καὶ ὁ μέγας τῆς 'Εκκλησίας πρόβολος καὶ σύνδεσμος ἀρραγής, ἡ τῶν ὀρθῶν εὐθύτης δογμάτων, ὁ τῆς 'Αθανασίας ἐπώνυμος, ὁ καρποὺς ἀθανάτους τῷ συστήματι Χριστοῦ προϊσχόμενος, τηνικαῦτα τῇ λαμπρᾷ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ οὔπω μὲν τοῖς ἐπισκόποις συναριθμούμενος τὰ πρῶτα δ' ὅμως παρά τε αὐτοῦ καὶ παρὰ τοῖς λογάσι φέρων, τοῖς περὶ τὸν βασιλέα. Οὐχ ἧττων γὰρ ἦν ἀρετῆς ἢ βαθμῶν ἡ προτίμησις, καὶ τῆς Τριάδος ὑπερμαχῶν καὶ τὸ ὀρθὸν κρατύνων, εἴπερ τις τῶν πάν-

---

του. 'Αποθανόντος δὲ τοῦ Μιχαήλ, ὁ 'Ανδρόνικος ἐπανήγαγε τὸν 'Ιωσὴφ τὸ β', ὅστις ἐπὶ τρίμηνον διατελέσας, ἐπισυνήγαγε τὰ ἑαυτοῦ τέκνα εἰς τὴν 'Εκκλησίαν διὰ περιοδείας, ἀποθανὼν ἐπὶ τοῦ θρόνου (Πρβ. καὶ Μανουὴλ Γεδεὼν Πατρ. Πίνακες καὶ Μεγ. 'Ελλ. 'Εγκυκλ.). Φαίνεται ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἐγνώρισε μικρὸς ὢν τὸν ἐξωσθέντα Πατριάρχην.

1) 1 Κορ. 1,22. 2) 'Ο παραιτηθεὶς οὗτος διάδοχος τοῦ 'Ιωσὴφ ἦτο Γρηγόριος ὁ Κύπριος. Οὗτος γεννηθεὶς ἐν Κύπρῳ ἐν ἔτει 1241 ἐσπούδασεν ἐν Νικαίᾳ μὲν τὴν γραμματικὴν καὶ ρητορικήν, ἐδιδάχθη δὲ τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὰ μαθηματικὰ ὑπὸ τοῦ Γεωργίου 'Ακροπολίτου ἐν Κων)πόλει. 'Υπὸ τοῦ Πατριάρχου 'Ιωσὴφ εἰσήχθη εἰς τὸν κλῆρον τοῦ Παλατίου μὲ τὸ ὀφφίκιον τοῦ Πρωτοαποστολαρίου, τιμώμενος δὲ παρὰ πάντων καὶ τοῦ αὐτοκρ. 'Ανδρονίκου διεδέχθη τὸν 'Ιωσὴφ εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον (1283—1289). 'Υπὸ τοῦ Νικηφόρου Γρηγορᾶ ἐκθειάζεται διὰ τὴν σοφίαν του. 'Ηγωνίσθη πολὺ κατὰ τοῦ 'Ιωάννου Βέκκου, οἱ ἐχθροί του ὅμως ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ ἀποσυρθῇ τοῦ θρόνου. (Μ. Γεδεὼν Πατρ. Πίνακες καὶ Μεγ. 'Ελλ. 'Εγκυκλ. κλπ.). 'Ο 'Ιωσὴφ Καλόθετος ἐνταῦθα ἐκτὸς τοῦ ὅτι λέγει μετ' ἐπαίνων